

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3162/2017. (VI. 26.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.22.122/2015/10. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság [NYÍRTERV-PLUSZ Tervező és Vállalkozó Korlátolt Felelősségű Társaság, 4400 Nyíregyháza, Sóstói út 61. földszint 5.] (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője [dr. Lohn Balázs ügyvéd, Lohn Ügyvédi Iroda, 1112 Budapest, Háromszék utca 37.] útján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.22.122/2015/10. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. A kifogásolt ítélettel elbírált ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] 3. Az indítványozó 1997 márciusában tervezési szerződést kötött egy önkormányzati tulajdonban álló kórházzal, a kórház rekonstrukciójához kapcsolódó tervezési munkálatok elvégzésére, ezen belül egy új diagnosztikai és műtőépület terveinek elkészítésére. Az indítványozó a munkálatokat elvégezte, a tervek ellenértéke megfizetésre került.
- [4] 4. 2008-ban a terv alapján felépített épület bővítéséről döntött a kórház, a bővítés – az akkor hatályos jogszabályok által megkövetelt – elvi építési engedélye tervdokumentációjának elkészítésével egy másik tervezőirodát, a későbbi I. rendű alperest bízta meg. A kórház igazgatója levélben kérte az indítványozót, hogy mint az eredeti terv szerzője, járuljon hozzá a tervei felhasználásához, a Magyar Építész Kamara állásfoglalása alapján számított felhasználási díjat felajánlva. Az indítványozó a hozzájárulását nem adta meg, szerzői jogdíjként a felajánlott díj kétszeresének összegéről és az Áfá-ról bocsátott ki számlát a kórház felé, amelynek ellenértéke – időelőttiség miatt – nem került megfizetésre. 2010-ben a kórház – időközben megváltozott – fenntartója ismételtén kérte az indítványozót, hogy járuljon hozzá az általa tervezett építmény átépítéséhez és közölje a szerzői jogdíj összegezését. Tájékoztatották az indítványozót, hogy a tervezett bővítés érinti az épület mint építészeti alkotás külső megjelenését is. Bár szóbeli egyeztetések folytak a felek között, végül nem született megállapodás. Az épület bővítésének tervezésével végül egy harmadik tervezőirodát, a későbbi II. rendű alperest bízták meg. Az indítványozó 2011-ben mind az I., mind a II. rendű alperes részére számlát küldött, „a szerzői vagyoni értékű jogok engedély nélküli felhasználásának” ellenértékéről. A számlák nem kerültek kiegyenlítésre. Az újonnan megépített épület végül nyaktaggal csatlakozott a régi épülethez és két ablak is befalazásra került, ezáltal megváltozott az eredeti épület homlokzata.

- [5] Az indítványozó végül szerzői jogának megsértése miatt keresettel fordult a Nyíregyházi Törvényszékhez; az I. és II. rendű alperesek vonatkozásában a szerzői jogának a megsértését kérte megállapítani, emellett a meg nem fizetett felhasználási díjban és a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése jogcímén kérte őket marasztalni. Tekintettel arra, hogy a kórház fenntartójának személye többször változott, a perben további alperesekként szerepeltek az intézmény fenntartója és elődei. A Nyíregyházi Törvényszék – megismételt eljárásban – szakértő bevonását követően, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 16. § (1) és (6) bekezdése, 17. § a) és f) pontja, 42. § (1)–(3) bekezdése, 46. § (1) bekezdése, 47. § (1) bekezdése, 94. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel, közbenső és részítéletével megállapította a szerzői jog megsértését. Az Szt. 94. § (1) bekezdés e) pontja alapján, jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése címén előterjesztett vagyoni igény vonatkozásában a peres eljárást felfüggesztette, míg az Szt. 94. § (2) bekezdése alapján benyújtott kártérítési igényt elutasította.
- [6] Az indítványozó, valamint az I. és II. rendű alperes fellebbezése folytán másodfokon eljáró Debreceni Ítéletábró az elsőfokú ítéletet részítéletnek tekintve, azt részben megváltoztatta, és az indítványozó keresetét a szerzői jogok megsértése tárgyában is elutasította. A bíróság hivatkozott az Szt. 67. § (1) bekezdésére, mely szerint „a mű jogosulatlan megváltoztatásának minősül az építészeti alkotás vagy a műszaki létesítmény tervének a szerző hozzájárulása nélkül történő olyan megváltoztatása, amely a külső megjelenést vagy a rendeltetésszerű használatot befolyásolja.” Álláspontját arra alapította, hogy a töretlen bírói gyakorlat alapján e rendelkezés első fordulatát az Szt. 13. §-ával együtt kell értelmezni, melynek rendelkezése szerint: „[a] szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása, vagy a mű más olyan megváltoztatása vagy a művel kapcsolatos más olyan visszaélés, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes”. A bíróság azt állapította meg, hogy az épület rendeltetésszerű használata nem változott, és az átépítés nem tekinthető olyanoknak, amely a külső megjelenés lényegét érintő eltorzulása, megcsonkulása lenne; ezért semmilyen vonatkozásban nem került sor az indítványozó szerzői jogainak megsértésére.
- [7] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmére eljáró Kúria a jogerős részítéletet hatályában fenntartotta. Részítéletnek indokolásában hivatkozott az Szt. 18. § (2) bekezdésére, mely szerint „[a]z építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is”; márpedig az épület „ismételt megépítése (utánépítése)” nem történt meg. A Kúria úgy ítélte meg, hogy mivel nem került sor a mű felhasználására, ezért a szerzői vagyoni jogok megsértése sem állapítható meg.
- [8] 3. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát, melyben a Kúria részítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését, valamint a részítélet végrehajtásának a felfüggesztését kérte, az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének, illetve XXVIII. cikk (7) bekezdésének a sérelmére hivatkozva.
- [9] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria ténybeli tévedés alapján hozta meg döntését, mivel az eljárással érintett épületeket összecserélte, ezért a részítélet súlyos tárgybeli tévedésen alapul.
- [10] Panaszát alátámasztásaként kifejtette, hogy az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme miatt következett be, mert a Kúria a tényállás téves megállapításával megfosztotta őt a kártérítési jogosultságától és így közvetve, ezen összeg tekintetében a tulajdonjogától. Hivatkozott továbbá arra, hogy a kifogásolt részítélet jelentős hatással bír a gazdasági társaság működésére, gazdálkodására, tulajdoni-vagyoni viszonyaira és azokhoz kapcsolódó jogai gyakorlására; nézete szerint nincs olyan közérdek, ami megalapozná a tulajdonuknak az ítéletben foglalt korlátozását. Az indítványozó álláspontja szerint „önmagában ez az egyoldalú, egyértelműen és súlyosan alkotmányos alapjogot sértő helyzet fennállása alapos okként szolgál az ítélet megsemmisítéséhez”.
- [11] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog sérelme az indítványozó nézete szerint amiatt valósult meg, mert a Kúria „a korábban egyértelműen megállapított tényállástól alapjaiban tért el [...] és ezen új tényállást bírálta el kvázi elsőfokú bíróságként”; tehát az indítványozó egy jogorvoslattal nem támadható döntésben szembesült egy téves tényállással és az arra felépített jogi indokolással.
- [12] Az indítványozó utalt a jogállamiság sérelmére, azonban ehhez kapcsolódóan nem jelölt meg alaptörvényi rendelkezést és nem fejtett ki indokolást, ezért ezt a hivatkozásokat az Alkotmánybíróság nem találta vizsgálatra alkalmas indítványi elemnek.

- [13] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [14] A befogadhatóság további feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [15] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ez alternatív feltétel, bármelyik megléte indokot ad a befogadásra. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem fogalmazott meg alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető kérdést és – a következő pontokban kifejtettek alapján – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség gyanúja sem merülhet fel.
- [16] Az Abtv. 29. §-ához kapcsolódóan az Alkotmánybíróság ismételten rámutat arra, hogy a testület a bírói ítéleteket kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálhatja felül, törvényességi, jogértelmezési kérdések megítélése nem tartozik a hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban a tekintetben, hogy az erre irányuló indítványok befogadását visszautasítja, a következők miatt: „az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; [...]}. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; [...]}.“ {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}
- [17] A jelen ügyben az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére alapított indítványi elem kizárólag a Kúriának a tényállás-megállapítását és az ebből levont következtetést (a másodfokú részítelet hatályban fenntartását és így a kártérítési igény elutasítását) vitatta. Az indítványozó a Kúria ítéletének törvényességi és nem alkotmányossági felülvizsgálatát kérte – mivel a megállapított tényállás és az ebből levont következtetések felülvizsgálata e körbe tartozik –, erre azonban – a fent kifejtettekből következően, az Abtv. 29. §-a alapján – nincs az Alkotmánybíróságnak lehetősége.
- [18] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének a sérelmét állító indítványi elemmel kapcsolatban az Alkotmánybíróság utal arra a gyakorlatára, hogy a jogorvoslathoz való jog – a döntés tartalmától függetlenül – nem követeli meg a rendkívüli perorvoslati eljárásban hozott ítélet felülvizsgálhatóságát. Az Alkotmánybíróság ezt az álláspontját több döntésében is megerősítette, például a 3005/2017. (II. 2.) AB végzésben kifejtette: „[a]z Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében meghatározott jogorvoslathoz való jog csak azt a követelményt támasztja, hogy az első fokon meghozott érdemi bírói döntésekkel szemben magasabb fórumhoz lehessen fordulni, illetve a hatósági döntésekkel szemben biztosított legyen a bírói út {összefoglalóan: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a felülvizsgálat – mint rendkívüli perorvoslat – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe {3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]}. [...] A jogorvoslathoz való jog tehát nem követeli meg a rendkívüli perorvoslati rendszer létét, így egy rendkívüli perorvoslati eljárásban hozott ítélet felülvizsgálhatóságának lehetőségét sem” (Indokolás [25]–[26]).
- [19] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben azt állapította meg, hogy a Kúria ítélete – a fentiek szerint – nem hozható összefüggésbe az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított, jogorvoslathoz való joggal.
- [20] 5. Mindezeket figyelembe véve az indítvány nem felel meg az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott befogadási feltételnek, ezért azt az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 29. §-ára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel – visszautasította.

[21] Az indítvány visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróság a Kúria ítélete végrehajtásának felfüggesztése tárgyában nem hozott döntést.

Budapest, 2017. június 20.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1503/2016.

